

ELEMZESEK

Nagy Gergő:
Hova tűnt az Európai Unió zászlója?

Több mint egy évvel ezelőtt a Parlament előtt elsétálva csak úgy felnéztem. Egy piros-fehér-zöld zászlót láttam, természetesen, meg egy kék-arany színűt, de nem a középületeken megszokott, európai uniósat, hanem a székely zászlót. Ez utóbbi azóta is ott lobog, az uniós viszont eltűnt a homlokzatról. A változások háttérben meghúzódó szimbolika nyomába eredtünk.

Szimbolika, politika

Városi legendák szerint a washingtoni Fehér Házban sem véletlenül ovális az elnöki iroda: az Oval Office kialakítása ugyanis azt szolgálja, hogy az amerikai elnök tárgyalás közben soha ne érezhesse magát sarokba szorítva. Az amerikai címerben látható sas pedig állítólag békeidőben másfelé néz, mint amikor az Egyesült Államok háborúban áll, az pedig biztos, hogy a lábában tartott olajág és a nyilak a béke megkötésének és a hadiállapot kihirdetésének felségjogát jelképezik. A politika sok szempontból a szimbólumok világa.

A zászló ugyanígy szimbolikus jelentőséggel bír, a politikai kommunikáció fogalomrendszerébe illeszkedő, sajátos jelentéstartalmú tárgy. A zászlóval üzeni lehet – és nem pusztán azzal, hogy mi szerepel rajta. A legtöbb esetben inkább azzal, hogy hová tesz ki, vagy éppen azzal, honnan távolítják el. Ezek az intézkedések legtöbbször nem is túlságosan bonyolult kódolt politikai üzenetek.

Székely zászló a Parlamenten

A székely zászló Országháza történetébe tavaly év eleji kitűzését sem volt nehéz összekötni az akkori eseményekkel. „A nemzeti szolidaritás jeleként a Kárpát-medencei Képviselők Fórumának plenáris ülése alkalmából Kövér László házelnök kezdeményezésére az Országgyűlés Hivatala kitűzte a székely zászlót az Országház Kossuth téri homlokzatára.” – olvashattuk az Országgyűlés Hivatalának közleményét.¹

Ebben az időszakban ugyanakkor a Magyarország és Románia közötti diplomáciai kapcsolatok a megszokottnál jobban kiéleződtek. A magyar diplomácia a székely autonómia ügyének támogatása mellett tett hitet több alkalommal is, és ilyen alapon sérelmezte a román hatóságok egyes intézkedéseit. Többek közt pont a székely zászló kitűzésének több székelyföldi megyében történő megtiltását)

¹ Forrás: <http://www.origo.hu/itthon/20130215-kituztek-a-szekely-zaszlot-a-parlamentre.html> (Letöltve: 2014.04.18.)

Nyilvánvalóan szimbolikus jelentőségű üzenet, amikor a román hatóságok tiltják be a székely zászlót, de az is, amikor a magyar Parlamentre tűzik ki azt. A magyarországi alkalmazás szimbolikája érthető: a kulcs valóban a **nemzeti szolidaritás határokon átnyúló üzenete**. Az elhelyezésnek persze sem a helye (tehát hogy hová teszem), sem az időtartama (tehát hogy meddig marad ott) nem közömbös. Amikor a székely zászló a budapesti Parlament homlokzatára tűzve lobog, az kifejezésre juttatja, hogy maga az állam, mégpedig annak hatalmi csúcsa vállalja a szolidaritást, illetve tesz hitet a székely autonómia ügye mellett. Az pedig, hogy a zászló a mai napig a helyén maradt, világosan jelzi, hogy a magyar kormány és a magyar diplomácia mintegy állandó programpontként tekint a kérdésre. A szimbólumok szintjén mindenképpen.

Nem kell ahhoz komoly politikai elemzőnek lennünk, hogy összekapcsoljuk mindezt a határon túli magyarsággal kapcsolatos hazai politika előzményekkel. A most regnáló kormányhatalom már ellenzékben a leghatározottabban kiállt a kettős állampolgárság gondolata mellett, majd a 2010-es kormányváltás óta különböző szimbolikus ügyeken (például a honosítási eljárásokon vagy a Nemzeti Összetartozás Napjának létrehozásán) keresztül juttatta kifejezésre támogatását. És ez nyilván a továbbiakban is így lesz majd.

Gondolhatunk mindezekről bármit, mert politikai ízlések és pofonok kérdése. Az viszont világosan látszik, hogy a magyar kormány szimbolikus intézkedésein keresztül következetesen olyan álláspontot foglal el a határon túli magyarsággal kapcsolatosan, amelyet a választópolgárok stabil, nagyszámú csoportja is támogat. A kormány határon túli politikája határozott **politikai célkitűzés**, de ne legyenek illúzióink: egyben **politikai eszköz** is. Elég arra gondolnunk, hogy az idei választáson a levélben érkezett listás szavazatok 95,49 %-át a Fidesz-KDNP szövetség szerezte meg.²

És az EU zászlója?

A székely zászló Parlamentre való kitűzésének szimbolikája tehát aránylag könnyen értelmezhető, azt viszont már nehezebb eldönteni, hogy mit jelent az uniós zászló száműzése ugyanonnan.

Érdemes megjegyezni, hogy nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely szerint kötelező lenne az unió zászlaját kitűzni a Parlament homlokzatára. Annyira nincs, hogy akár a piréz zászló is loboghatna a helyén. Az európai uniós csatlakozással összefüggő törvénycsomag szól ugyan az „európai zászlóról”, de 139. § (1) bekezdésében csak annyit tartalmaz, hogy „Amennyiben ehhez a feltételek adottak, az európai zászlót ki kell tűzni, vagy az európai lobogót fel kell vonni – a (2) bekezdésben meghatározott intézmények, valamint az **Országgyűlés épülete kivételével** – azon középületeken, illetve középületek előtt, amelyek esetében a nemzeti zászlót ki kell tűzni, vagy a nemzeti lobogót fel kell vonni.”³ A törvénynek van ugyan egy végrehajtási rendelete, ez azonban olyan részletkérdésekről szól, mint hogy például az uniós zászló a középületeken szemből

² Forrás: http://valasztas.hu/hu/ogvv2014/861/861_0_index.html (Letöltve: 2014.04.18.).

³ Teljes körűen lásd: 2004. évi XXIX. törvény az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról

nézve a magyar zászlóhoz képest bal kéz felől kell, hogy elhelyezkedjen, és a zászlórúdak hosszának egyezőnek kell lenniük, vagy hogy a zászlót legalább háromhavonta tisztítani kell.⁴

Mivel tehát nincs arra vonatkozó jogszabályi kötelezettség, hogy az uniós zászlót ki kell tűzni a Parlamentre, tulajdonképpen nem is jogellenes a jelenlegi helyzet. Mindez ugyanakkor még inkább kidomborítja a dolog szimbolikus oldalát. A jelkép megfejtésének variációi elég széles skálán mozognak: kezdve onnan, hogy véletlenül, figyelmetlenségből, „csak úgy” alakult így, olyan értelmezés is lehetséges, hogy Magyarország szakítani kíván az Európai Unióval. Árnyaltabb válasznak tűnik, hogy bár ez utóbbiról nincsen szó, a magyar szuverenitás mindennél előre valóbb, avagy – a miniszterelnök szavaival élve – Brüsszel nem diktálhat nekünk.⁵

Ehhez kapcsolódik, hogy a választások éjszakáján elhangzott kormányfői beszédben Orbán Viktor mindkét kérdésre reflektált, amikor úgy fogalmazott, hogy „[...] a magyarok nemet mondtak az Európai Unióból való kilépésre is. Megerősítették, hogy Magyarországnak az Európai Unióban van a helye, de csak akkor, ha van erős nemzeti kormánya.”⁶ Persze nem hagyható figyelmen kívül, hogy egy választási beszéd természeténél fogva maga is tele van szimbolikus üzenetekkel – illetve nálunk tulajdonképpen csak ilyenekből áll –, és a győztes biztos nem ilyenkor fog részletesen értekezni arról, hogy mit is gondol az Európai Unióról. Mondjuk az is igaz, hogy az azóta ezzel kapcsolatban elhangzott beszédek és nyilatkozatok sem ástak sokkal mélyebbre, ahogy az EU-választás plakátkampánya sem szolgált valódi újdonsággal.

Kérdések valódi válasz nélkül

De vissza a zászlókhöz.

Több kérdés is adódik. Először is nem világos, hogy az „erős nemzeti kormány” gondolata, a nekünk járó tisztelet megkövetelése miatt is áll szemben azzal, hogy uniós tagállamként kitűzzük a zászlót az „országunk főterén” álló Parlamentre, a magyar zászló mellé. Következetes politika, hogy a nemzeti összetartozás határon átívelő üzenetének részeként elhelyeztük a székely zászlót a Parlament épületén, viszont kérdés, hogy miért társul ehhez – az Európai Uniótól való távolságtartás vagy eltávolodás szimbólumaként – az uniós zászló eltüntetése. Akad még szabad zászlórúd azon a homlokzaton.

A legfontosabb mégsem ez.

Az Országgyűlés a demokrácia és a népképviselő, fogalmazzunk úgy: a népakarat letéteményese, amit az Országház épülete, így zászlói is valamilyen módon szimbolizálni hivatottak. A Kossuth tér egy szimbolikus helyszín. És azzal ellentétben, hogy a

⁴ Ld. 308/2004. (XI. 13.) Korm. rendelet az európai zászló és az európai lobogó használatának részletes szabályairól.

⁵ Forrás: http://www.miniszterelnok.hu/beszed/1848_es_2010_is_megujust_hozott (Letöltve: 2014.04.18.).

⁶ Forrás: <http://www.miniszterelnok.hu/beszed/gyoztunk> (Letöltve: 2014.04.18.).

pártszékháza táján mindenki saját belátása szerint nyúl a különböző jelképekhez, hiszen a pártját, annak eszmeiségét, és mindezen keresztül szimpatizánsait képviseli, **a Parlament nem pártszékház**, még kétharmados többséggel sem. Amit a Kossuth téren üzenünk, az a magyar társadalom egészének üzenete mind saját magunk, mind Európa felé.

Persze mindenki tudja Magyarországon, hogy van egy Jobbik, aminek képviselői szeretnek uniós zászlót égetve kampányolni, amikor éppen volt országgyűlési képviselőjük nem a Parlament ablakán dobja ki vagy teszi be a képviselői WC-be azt. Tudható az is, hogy a legtöbb felmérés szerint Magyarországon nőttön-nő az Európai Unióból kiábrándultak aránya. Sokaknak nyilván egyáltalán nem hiányzik az uniós zászló a Kossuth térről.

De azért Magyarország mégiscsak az Unió tagja. Erről ugyanis hoztunk egy döntést, amit még semmilyen formában nem vontunk vissza. Ezért is volt ott korábban a magyar mellett az uniós zászló – pedig ahogy látjuk, még csak nem is volt kötelező. Vajon ma valóban kimondható, amit a zászló bevonása sugall, miszerint a többségi magyar társadalom az Európai Uniótól való távolodás pártján áll? Megkérdeztek erről bárkit? Ki döntött róla? Van ennek bármiféle nyoma? Beleszólhattunk, beleszólhatunk ebbe? Pedig nagyon jó lenne végre kompromisszumra jutnunk bizonyos kérdésekben, és ha valami, hát az Európai Unióról való gondolkodás is ezek közé tartozik. Lehet azt állítani, hogy a másodszor kétharmaddal megválasztott politikai erő mindenre felhatalmazást kapott, de ha valóban a „**háromharmad**” képviselete a cél, akkor jó néha szóba állni a többiekkel is. Az Unióról speciel népszavazással döntöttünk.

A zászló bevonása így lesz a párbeszéd-nélküliség, és egy kétes felhatalmazással vívott szabadságharc szimbóluma. Hiszen mit tudunk? A zászló ott volt, most meg nincs. Sok egyéb, az alkotmányos jogállamhoz kapcsolódó témához hasonlóan ezt a döntést sem előzte meg és nem kíséri nemhogy társadalmi párbeszéd, de még nyílt vita sem, hanem valaki dönt, és a döntést már készen kapjuk. És most így van, csend van, és olyan, mintha minden a legnagyobb rendben volna.